

Тютюнник С.В., к.е.н., доцент

Чигрин Я.В., магістрант

Полтавська державна аграрна академія

НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

У ринкових умовах виробничі запаси є одним з найважливіших елементів здійснення виробничо-господарської діяльності та підвищення прибутковості суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим посилюється роль аналітичних досліджень щодо забезпеченості та ефективності їх використання.

Основними завданнями комплексного оцінювання виробничих запасів суб'єктів господарювання, на нашу думку, є: оцінка обґрунтованості та ефективності формування портфеля замовлення на постачання виробничих запасів; аналіз термінів, обсягів та умов поставок виробничих запасів за укладеними договорами, оцінка стану складських запасів; дослідження ефективності використання виробничих запасів; пошук резервів зниження матеріаломісткості продукції.

Джерелами інформації для проведення аналізу виробничих запасів слугують форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», а також дані управлінського обліку.

Науковці пропонують різні підходи до визначення напрямів аналізу виробничих запасів. Розглянемо деякі з них.

О.Е. Кузьмінська пропонує оцінювання виробничих запасів проводити за такими напрямками [1, с. 178]:

1. Вивчення забезпеченості підприємства виробничими запасами. На цьому етапі необхідно провести оцінку загальної потреби підприємства у виробничих запасах, аналіз обґрунтованості обсягів замовлення виробничих запасів, оцінку повноти та своєчасності надходження виробничих запасів від постачальників, аналіз забезпеченості конкретними виробничими запасами в днях).

2. Загальний аналіз обсягу та структури виробничих запасів підприємства. Передбачає проведення горизонтального аналізу виробничих запасів на складі,

вертикального аналізу структури виробничих запасів, порівняльного коефіцієнтного аналізу якісного стану та руху виробничих запасів.

3. Оцінка ефективності використання виробничих запасів. На даному етапі здійснюється діагностичний аналіз використання виробничих запасів за індивідуальними та загальними показниками.

4. Аналіз матеріаломісткості продукції. Передбачає проведення діагностичного аналізу матеріаломісткості видів продукції підприємства та факторний аналіз матеріаломісткості продукції.

У свою чергу Л.Я. Тринька та О.В. Липчанська виділяють наступні напрями аналізу виробничих запасів [2]:

- аналіз складу, структури та руху виробничих запасів;
- аналіз дотримання норм виробничих запасів;
- аналіз забезпечення потреби джерелами покриття виробничих запасів;
- обґрунтування оптимальної партії закупівлі виробничих запасів;
- аналіз інтенсивності використання виробничих запасів.

Також доречним у процесі аналізу виробничих запасів є порівняння фактичних залишків за відповідний період із нормативами (плановою потребою), а також оцінка їх динаміки. Надлишок або нестача запасів є факторами незадовільного фінансового стану підприємства. Причини їх утворення вивчаються під час внутрішнього аналізу в розрізі формування і використання [3, с. 86-87]. За кожною групою запасів з'ясовується специфіка дії факторів, встановлюються наслідки впливу відхилень від оптимальних (нормативних) рівнів на результати виробничо-фінансової діяльності та визначаються шляхи оптимізації запасів.

Причини і наслідки зміни структури за окремими видами запасів є різними. Зокрема, збільшення частки виробничих запасів може свідчити про розширення масштабів діяльності підприємства; прагнення захистити кошти від знецінення внаслідок інфляції; неефективне розпорядження матеріальними ресурсами, внаслідок чого значна частина капіталу заморожується на тривалий період у запасах, що сповільнює оборотність.

Таким чином, при різному ступені ефективності використання виробничих запасів їх зростання може свідчити про розширення обсягів діяльності, або про зниження рівня ділової активності.

Поряд з цим недостатній обсяг виробничих запасів теж негативно впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання. Адже зменшення вкладення коштів у виробничі запаси призводить до дефіциту їх окремих видів, перебоїв у виробничому процесі, скорочення обсягів виробництва, зростання собівартості та недоотримання прибутків. У зв'язку з цим необхідно приймати такі управлінські рішення щодо обсягів виробничих запасів, які б забезпечували безперебійний та ефективний процес виробництва.

Отже, результати комплексного оцінювання забезпеченості та ефективності використання виробничих запасів суб'єктами господарювання повинні сприяти виявленню існуючих проблем у забезпеченні виробничими запасами, підвищенню ефективності їх використання та пошуку шляхів їх скорочення що забезпечить зниження собівартості продукції.

Список використаних джерел

1. Кузьмінська О.Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств. *Вчені записки: зб. наук. пр.* Київ, 2014. №16. С. 174-180.
2. Тринька Л.Я., Липчанська О.В. Економічний аналіз: навч.-метод. посібник. К.: Алерта, 2013. 568 с.
3. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Полтава: ПДАА, 2016. 432 с.